

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף יג

רבי מאיר סובר ששחרור העבד חובה הוא לו משום שהוא מפסיד אכילת תרומה.

ולרבי מאיר - תינה עבד כהן: כל זה בעבד כהן האוכל בתרומה, אך בעבד של ישראל שאינו אוכל בתרומה, מדוע השחרור חובה בשבילו? והתשובה: משום שעבד מותר להינשא לשפחה, וכשהוא משתחרר הוא מפסיד אותה.

קושיא: אדרבה הרי הוא מתירו בבת חורין: הרי השחרור זכות הוא לו משום שמעכשיו הוא מותר להתחתן עם בת חורין כלומר עם בנות ישראל?

תשובה: שהוא מעדיף שפחה מבת ישראל משום שהיא מזולזלת למלאות בה את כל תאוותו, והיא מצויה לו (= 'שכיחא ליה'), והיא מתנהגת איתו בפריצות.

משנה: **האומר תנו גט זה לאשתי:** אדם שאמר לסובבים אותו 'תנו את הגט לאשתי' ומת - לא יתנו אותו לאחר מותו, וכן בגט שחרור לעבדו. והטעם, מכיון שהוא רק ביקש שיתנו את הגט לאחר מותו אך לא מסר להם את הגט, ממילא הם לא נעשו 'שליחים' שלו, ולאחר מותו הוא כמובן לא יכול לגרש או לשחרר.

אבל אם הוא אמר 'תנו סכום כסף לפלוני' ומת - יתנו לאחר מותו. והטעם יתבאר בגמרא.

גמרא: **והוא שצבורין:** האומר 'תנו מנה לאיש פלוני' מדובר דוקא כשהכסף היה צבור ומונח בפניה מסויימת בבית, והוא אמר תנו את המנה הזה לפלוני, אז נותנים אותו לאחר מותו. אבל אם אמר סתם 'תנו מנה לפלוני' אין היורשים חייבים לתת לו.

במאי עסקין: איך מדובר? אם מדובר שהאומר היה בריא כשהוא אמר זאת ולאחר מכן הוא נפטר, מדוע על היורשים לתת את המנה לאחר מותו, והרי הדין הוא שהנותן מתנה לחבירו כל עוד לא משך המקבל את המתנה הוא לא זכה בה ויכול הנותן לחזור בו. וממילא גם כאן היורשים יכולים שלא לתת אותה.

(המשך בדף הבא ↓)

ואם מדובר בשכיב מרע הנוטה למות, מדוע דוקא בכסף מונח וצבור נותנים, הרי ככל מקרה הדין הוא ש'דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו' (תקנה דרבנן בכדי שהשכיב מרע יהא רגוע ולא תטרף עליו דעתו ויכבד חוליו אם הוא לא יהיה בטוח שדבריו יקויימו)?

אמר רב זביד: מדובר שהנותן היה בריא, ובכל אופן קנה המקבל את המנה בחיי הנותן. וזאת משום שמדובר שלנותן (שמת) היה מנה שהופקד בפקדון אצל אדם אחד, ובא הנותן עם המקבל לנפקד שהפקדון אצלו, ואמר לו שבמקום להחזיר לו את הפקדון (המנה) שמופקד אצלו, שיתן אותו לפלוני העומד שם לידו - בכזה מקרה קנה המקבל את הכסף. וזהו הנקרא 'מעמד שלושתן' שתקנו חכמים שהמקבל קונה את הכסף גם בלי לעשות קנין.

ולכן מדובר דוקא שהכסף מונח בקרן זוית, שאז הוא נמצא בעולם והמקבל קונה אותו - והיינו בפקדון. אבל אם הכסף לא נמצא בעולם דהיינו בהלוואה שניתנה ללווה, ובא המלוה ואמר ללווה שיתן אותה לפלוני - לא קנה המקבל.

רב פפא אמר: מדובר שהנותן היה שכיב מרע, ובכל אופן קנה המקבל דוקא כשהכסף צבור בבית הנותן. וזאת משום שדוקא כשאמר הנותן 'תנו מנה זה לפלוני' קנה, אבל אם אמר 'מנה' סתם אנו חוששים שהוא התכוין למנה הקבור באדמה ומכיון שאין היורשים יודעים היכן הוא קבור הם פטורים מלתת אותו.

רב פפא מאי טעמא לא אמר וכו': הגמרא מבארת מדוע רב פפא לא אמר כרב זביד, ורב זביד לא אמר כרב פפא:

רב פפא - סובר שרב דיבר בין בפקדון ובין בהלוואה, וממילא אי אפשר להעמיד את המשנה בבריא ובמעמד שלושתן שכאמור הוא רק בפקדון, אלא מוכרחים להעמיד אותה בשכיב מרע.

רב זביד - סובר שהמשנה בהכרח לא מדברת בשכיב מרע כדלהלן:

ממאי? מדקתני וכו': מדברי המשנה מדויק שדוקא בגלל שהאומר תנו גט לאשתי מת לא נותנים את הגט לאחר מותו, אבל אם הוא היה נשאר בחיים היו נותנים לה אותו.

טעמא דאמר תנו: ועוד מדויק מדברי המשנה: דוקא אם אמר 'תנו' גט זה לאשתי' והוא נשאר בחיים נותנים לה אותו, אבל אם היה אומר 'כתבו' גט לאשתי' והוא היה נשאר בחיים - אמנם היו כותבים את הגט אך לא היו נותנים אותו לאשתו, עד שהיו שואלים אותו האם לתת לה אותו. וזאת משום שיתכן שהבעל רצה רק לצחוק על אשתו שתחשוב שהוא מתכוון לגרשה ולא לעשות זאת בפועל.

אך אם היה מדובר במשנה בשכיב מרע, הרי גם כשהוא אומר רק 'כתבו' גט' כותבים ונותנים אותו, כי הוא באמת מעוניין לגרש אותה רק שמחמת המצב שלו הוא לא שייק בלשונו לומר שיתנו לה את הגט. וזהו כדעת רבי שמעון שזורי כדלהלן.

היוצא בקולר: היוצא להריגה שאמר 'כתבו גט לאשתי' כותבים ונותנים לה, משום שמחמת בהילותו הוא לא דייק בלשונו אך בודאי זו היתה כוונתו.

המפרש: המפליג בים לחו"ל, וכן היוצא בשיירה במסע לחו"ל. **המסוכן** = שכיב מרע.

מתקיף לה רב אשי: מי אמר לרב זביד שהתנא של המשנה הוא רבי שמעון שזורי, שהוא מדויק בדבריו ששכיב מרע לא צריך לומר תנו וכו"ל. אולי התנא של המשנה הוא רבנן הסוברים ששכיב מרע צריך לומר 'תנו'?

חוזרים לדברי אמר רב הונא אמר רב לעיל בעמ' א:

גופא מנה לי בידך... אמר רבא: מסתבר שדברי רב נאמרו בפקדון, כגון ראובן שהפקיד מנה אצל שמעון ואמר ראובן לשמעון שיתן אותו ללוי במתנה, שכיון שהמנה נמצא בעין וראובן יכול להקנותו לאחרים לכן תקנו חכמים שיכול להקנותו אפילו בדיבור. אבל בְּמִלָּה, כגון שראובן הלווה מנה לשמעון ואומר לו לתת אותו ללוי, לא יוכל המקבל לזכות במנה ע"י דיבור אפילו במעמד שלשתן, לפי שהמנה לא נמצא כעת ברשות המלווה (= שהרי מִלָּה להוצאה ניתנה). ממשיך רבא ואומר - והאלוקים (= לשון שבועה) אמר רב שקונה אפילו בְּמִלָּה.

אתמר נמי: ראובן שאמר לשמעון 'מִלָּה לי בידך' (כלומר אתה חייב לי חוב) תן אותו לפלוני, אם אמר זאת במעמד שלשתן קנה פלוני. הרי שבמעמד שלשתן קונה אפילו בְּמִלָּה.

וטעמא מאי? מדוע קונה בְּמִלָּה, והרי החוב לא נמצא בעין ואיך פלוני יכול לקנות אותו?

אמר אמימר: נעשה הלוואה כאילו שאומר למלווה בשעת ההלוואה 'אני משתעבד מעתה לכל מי שיבוא מחמתך', כלומר אני משעבד את עצמי לפרוע את החוב לכל מי שיבוא לתבוע ממני את החוב מחמתך, ולכן כשהמלווה אומר ללווה 'תנהו לפלוני' התברר למפרע שמשעת ההלוואה הלווה כבר השתעבד לפלוני ולכן עליו לתת לו את החוב.

א"ל רב אשי לאמימר: לשיטתך, אם הוא אמר במעמד שלשתן שיתן את החוב לפלוני שנולד לאחר ההלוואה, וכי הוא לא קנה? ביאור: לשיטתך הטעם שפלוני קונה הוא משום שהתברר למפרע שמשעת ההלוואה הלווה כבר השתעבד לפלוני, וא"כ אותו שנולד לאחר ההלוואה ולא היה בעולם בשעת ההלוואה לא קנה את החוב, לפי שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

דאפילו לר"מ: ואפילו לרבי מאיר הסוכר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, זה רק בדבר שכבר ישנו בעולם כגון המוכר פירות דקל שעדיין לא צמחו או שמוכר את הדגים שהוא עתיד לדוג (-) שהעץ דקל קיים בעולם והפירות עתידים לצמוח, וכן הדגים קיימים בעולם אלא שעדיין לא צד אותם), אבל בדבר שאינו בעולם כגון פלוני שעדיין לא נולד לא אמר רבי מאיר שיכול להקנות.

נמצא שקשה על אמימר, שהרי רב לא חילק בין אם פלוני היה בעולם בשעת ההלוואה או לא, ולפי אמימר רק אם פלוני היה בעולם קנה.